

En samlad kulturarvspolitik

- För kunskap och bildning i ett Sverige som håller ihop

En samlad kulturarvspolitik

Med propositionen *Kulturarvspolitik* tas för första gången ett helhetsgrepp om kulturarvsområdet som ett eget politikområde.

Propositionen innehåller en historisk bakgrund om kulturarvsområdets framväxt som visar hur det blev till en del av den moderna kulturpolitiken.

Propositionen innehåller också en beskrivning av de samhällsförändringar som gjort att kulturarvsfrågorna i dag är viktigare än kanske någonsin tidigare.

Fortsätter arbete som inletts tidigare

Den samlade kulturarvspolitiken bygger på en lång rad utredningen och rapporter:

- Tre statliga utredningar om museer och kulturfastigheter
- Ett tjugotal myndighetsrapporter, bland annat om det kyrkliga kulturarvet, digitalisering och världsarvsarbetet

Propositionens uppbyggnad

- Kulturarvsområdet framväxt
- Ny inriktning för kulturarvspolitiken
- Kulturarvsområdets gemensamma frågor
- Museer
- Samlingar och kulturföremål
- Kulturmiljö
- Arkiv, bibliotek och digitalisering

En samlad kulturarvspolitik

Syftet med den utförliga bakgrunden är att beskriva hur en kulturarvspolitik i dag kan se ut:

- Hur ska det offentliga förhålla sig i laddade frågor om identitet och tillhörighet?
- Var går gränserna för politiken?
- Kan alla historiebruk bejakas?

Den samlade politiken behandlar frågor som rör alla kulturarvssektorer – såväl arkiv, bibliotek och museer som kulturmiljövård. Den behandlar både materiellt och immateriellt kulturarv.

Utgångspunkter för kulturarvspolitiken

Kulturarv kan förstås som spår och uttryck från det förflutna som tillskrivs värde och används i samtiden. Kulturarvet är inte något statiskt utan förändras över tid.

Ibland går dessa förändringar snabbare, ibland långsammare – i dag är dessa förändringar snabba och kulturarvet har kommit att bli både känslomässigt laddat och en konfliktyta.

Med en tilltagande polarisering i samhället är det viktigt att se att olika sätt att närma sig det förflutna inte utesluter varandra och att olika historiebruk kan existera parallellt.

Kulturarvets mångfaldiga värden

Kulturarvets värden är mångfaldiga och det är inte politikens sak att styra hur det används av människor:

- Kulturarvet kan användas för bildning, kunskap och konstnärliga upplevelser.
- Kulturarvet kan bidra till gemenskap men också tas till utgångspunkt för kritiskt ifrågasättande av befintliga gemenskaper.
- Kulturarvet har potential att bidra till hållbar utveckling, både socialt, ekonomiskt och miljömässigt.

Prioriteringar och inriktning

För att kulturarvets värden ska komma hela samhället till del är regeringens bedömning att det offentliga kulturarvsarbetet bör vidareutvecklas så att:

- Det gemensamma kulturarvet blir en angelägenhet för alla
- Det offentliga samtalet vidgas och fördjupas
- Medskapande och engagemang främjas

En ny lag för självständiga museer

I propositionen föreslås en särskild museilag.

Syftet är att skapa ett långsiktigt ramverk för museerna som självständiga kunskapsinstitutioner.

Lagen omfattar det allmänna museiväsendet, det vill säga museer som drivs av stat, landsting och kommun samt museer vars ledningar i huvudsak utses av det allmänna.

I lagen förtydligas att politiken inte ska lägga sig i innehåll eller perspektiv i museiverksamheterna.

Museilagens innehåll

Museilagen innehåller utgångspunkter för arbete med:

- samlingsförvaltning
- kunskapsuppbyggnad
- publik verksamhet

Lagen reglerar att museer ska samarbeta så att alla i hela landet kan få del av högkvalitativ verksamhet.

Statliga museer får möjlighet att donera föremål till bland annat kommunala museer.

Kommunala museer får möjlighet att låna ut föremål genom ett undantag från den så kallade lokaliseringprincipen.

Ändringar i kulturmiljölagen

Regelverket för utförelse av kulturföremål föreslås moderniseras och förenklas:

- Det anges att föremål som inte får föras ut utan tillstånd ska vara sådana som funnits i Sverige i minst 75 år
- Särskilda bedömningskriterier införs för om ett föremål är av stor betydelse för kulturarvet.

Regleringen av kyrkliga kulturminnen föreslås förtydligas:

- Bland annat ska gränserna för vad som är en kyrkotomt kunna fastställas av länsstyrelsen.

Riksantikvarieämbetet förstärks

Riksantikvarieämbetet får samordningsansvar för museifrågor.

Det innebär att myndigheten ska främja utveckling och samarbete på museiområdet, samla in och förmedla kunskaper samt erbjuda teknik- och metodstöd till alla landets museer.

Myndigheten tar över flertalet av de uppgifter som i dag utförs av Riksutställningar från den 1 juni 2017.

Riksantikvarieämbetet förstärks

Riksantikvarieämbetet tar över uppgiften att samordna kulturarvssektorns digitaliseringsfrågor från Riksarkivet.

Riksantikvarieämbetet får ett särskilt uppdrag om att inrätta en funktion för att utveckla kulturarvsarbetet.

En samlad myndighet för att främja kunskapen om Sveriges historia

För att skapa bättre förutsättningar att belysa Sveriges historia bör uppgifterna i myndigheten Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet inordnas i Statens historiska museer från den 1 januari 2018.

Ett stärkt kulturmiljöarbete

Ett antal myndigheter ska ges i uppdrag att utarbeta vägledande strategier för kulturmiljöfrågor. Det gäller bland annat Trafikverket, Naturvårdsverket och Tillväxtverket.

Strategierna ska belysa hur respektive myndighets arbete bidrar till de nationella kulturmiljömål som riksdagen beslutat.

Särskilda satsningar

Ökat stöd till det civila samhällets och de nationella minoriteternas kulturarvsarbete genom att stödet till arbetslivsmuseer utvidgas.

En bred arkivutredning ska genomföras.

Ansvaret för arkivmaterial med koppling till det samiska folket ska ses över.

Pliktexemplarslagstiftningen och Kungliga bibliotekets insamling av digitalt material ska ses över.

Särskilda satsningar

En fri entré-reform på arkivområdet ska utredas:

- släktforskare och andra kommer fritt få del av till exempel folkbokföringsmaterial.

Möjliggöra massdigitalisering av kulturarvsmaterial:

- Riksarkivet får i uppdrag att driva det så kallade mediakonverteringscentret i Fränsta som en resurs för hela kulturarvsområdet.

Vad händer nu?

Regeringen lämnade propositionen till riksdagen den 28 februari.

Museilagen och ändringarna i kulturmiljölagen kan tidigast träda i kraft 1 juli 2017.

Förslag som innebär organisatoriska förändringar träder i kraft under innevarande år eller senast vid årsskiftet 2017/18.

En bred arkivutredning

- Arkivbildning i en digital förvaltning
- Arkivleveranser
- Arkivstatistik
- Enskilda arkiv

En samlad kulturarvspolitik

- För kunskap och bildning i ett Sverige som håller ihop